

Postanowienie z dnia 2 lipca 2002 r.

I PZ 58/02

Doręczenie odpisu wyroku sądu pierwszej instancji z uzasadnieniem byłemu pełnomocnikowi strony po zawiadomieniu sądu przez mocodawcę o wypowiedzeniu pełnomocnictwa (art. 94 § 1 k.p.c.) jest nieskuteczne i nie powoduje rozpoczęcia biegu terminu do wniesienia apelacji.

Przewodniczący SSN Józef Iwulski (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Katarzyna Gonera, Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 2 lipca 2002 r. sprawy z powództwa Rozalii B. przeciwko Instytutowi Materiałów Ogniotrwałych w G. o przywrócenie do pracy na dotychczasowych warunkach, na skutek zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach z dnia 12 grudnia 2001 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżone postanowienie.

U z a s a d n i e n i e

Postanowieniem z dnia 12 grudnia 2001 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach odrzucił apelację powódki Rozalii B. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Gliwicach z dnia 17 sierpnia 2001 r. [...] oddalającego powództwo przeciwko Instytutowi Materiałów Ogniotrwałych w G. o przywrócenie do pracy na dotychczasowych warunkach.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w dniu 22 sierpnia 2001 r. pełnomocnik powódki adwokat Jan P. złożył wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu pierwszej instancji i jego doręczenie. Po sporządzeniu pisemnego uzasadnienia wyroku sędzia referent zarządzeniem z dnia 27 sierpnia 2001 r., wykonanym w dniu 28 sierpnia 2001 r., nakazał doręczenie wyroku z uzasadnieniem pełnomocnikowi powódki. W dniu 31 sierpnia 2001 r. powódka złożyła do Sądu Rejonowego pismo zawiadamiające o cofnięciu pełnomocnictwa adwokatowi Janowi P. Jednocześnie wniosła o

przesłanie jej wyroku z uzasadnieniem. Zgodnie z zarządzeniem sędziego referenta, w dniu 12 września 2001 r. wysłano powódce odpis wyroku z uzasadnieniem, zaznaczając, że jest to „odpis z akt, ponieważ odpis wyroku wraz z pisemnym uzasadnieniem doręczono adw. Janowi P. ”. Ten odpis powódka otrzymała w dniu 17 września 2001 r. Adwokat Jan P. otrzymał natomiast odpis wyroku z uzasadnieniem w dniu 4 września 2001 r. W dniu 4 września 2001 r. powódka udzieliła pełnomocnictwa radcy prawnemu Jackowi S., z tym że brak jest prezentaty sądowej, z której wynikałoby kiedy pełnomocnictwo zostało złożone w Sądzie. W dniu 18 września 2001 r. pełnomocnik powódki radca prawny Jacek S. złożył apelację od wyroku Sądu Rejonowego zaznaczając, że odpis wyroku z uzasadnieniem został doręczony w dniu 4 września 2001 r. Pełnomocnik powódki złożył apelację bezpośrednio w Sądzie Okręgowym w Gliwicach, który przekazał ją Sądowi Rejonowemu w dniu 24 września 2001 r. W dniu 25 października 2001 r. sędzia referent uznał, że apelacja została złożona w terminie i nakazał doręczyć jej odpis pełnomocnikowi pozwanego.

Sąd Okręgowy uznał, że apelację jako złożoną po terminie należy odrzucić. Zgodnie z art. 369 § 1 k.p.c. apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem. Sąd pierwszej instancji wydał zarządzenie o doręczeniu wyroku z uzasadnieniem pełnomocnikowi powódki adwokatowi Janowi P. w dniu 27 sierpnia 2001 r. Zostało ono wykonane w dniu 28 sierpnia 2001 r. (w tym dniu wysłano odpis wyroku z uzasadnieniem adwokatowi). Powódka cofnęła pełnomocnictwo dopiero w dniu 31 sierpnia 2001 r. Zdaniem Sądu drugiej instancji, czternastodniowy termin do wniesienia apelacji rozpoczął bieg w dniu 5 września 2001 r. (doręczenie nastąpiło 4 września 2001 r.), a upłynął 19 września 2001 r. Apelacja powódki została złożona w dniu 18 września 2001 r. bezpośrednio do Sądu Okręgowego, a przekazana właściwemu Sądowi Rejonowemu dnia 24 września 2001 r. Powołując się na utrwalone poglądy judykatury (zwłaszcza uchwała połączonych izb Izby Cywilnej i Administracyjnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1987 r., III CZP 33/87, OSNCP 1988 nr 6, poz. 73), Sąd drugiej instancji przyjął, że wniesienie apelacji w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem wprost do sądu odwoławczego, z pominięciem sądu, który wydał zaskarżony wyrok, nie może być traktowane jako wniesienie apelacji w terminie. W

przypadku wniesienia apelacji do niewłaściwego sądu termin do zaskarżenia orzeczenia jest zachowany tylko wówczas, gdy zostanie ona przekazana przed upływem tego terminu sądowi, który wydał zaskarżone orzeczenie.

Na postanowienie to powódka wniosła zażalenie, w którym wywiodła w szczególności, że za podstawę orzeczenia Sąd Okręgowy przyjął prawną skuteczność doręczenia odpisu wyroku z uzasadnieniem w dniu 4 września 2001 r. na ręce byłego pełnomocnika powódki adwokata Jana P. Powódka nie podziela tego poglądu. W dniu 31 sierpnia 2001 r. powódka złożyła osobiście do Sądu Rejonowego pismo o cofnięciu pełnomocnictwa adwokatowi Janowi P. i wniosła o sporządzenie uzasadnienia wyroku z dnia 17 sierpnia 2001 r. oraz doręczenie go wraz z uzasadnieniem bezpośrednio na jej adres. Zgodnie z art. 94 § 1 k.p.c. wypowiedzenie pełnomocnictwa procesowego przez mocodawcę odnosi skutek prawny w stosunku do sądu z chwilą zawiadomienia go o tym. Ponadto z art. 94 § 2 zdanie 1 k.p.c. wynika, że adwokat obowiązany jest działać za stronę jeszcze przez dwa tygodnie po wypowiedzeniu pełnomocnictwa, co dotyczy jednak tylko sytuacji, gdy to on sam wypowiedział pełnomocnictwo. Wypływa z tego wniosek, że w przypadku wypowiedzenia pełnomocnictwa przez mocodawcę "nikt i nic z tym momentem nie chroni go od niekorzystnych skutków prawnych w przypadku nie podjęcia stosownych działań w określonych terminach". W tym stanie rzeczy, należy przyjąć ścisłą wykładnię art. 94 § 1 k.p.c., według której od daty związania sądu oświadczeniem strony o wypowiedzeniu pełnomocnictwa procesowego, za prawnie skuteczne w stosunku do niej należy uznać tylko doręczenie dokonane jej osobiście.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odpis wyroku Sądu pierwszej instancji z uzasadnieniem został przesłany na adres powódki w dniu 12 września 2001 r. i doręczony jej w dniu 17 września 2001 r. Gdyby to doręczenie traktować jako miarodajne dla rozpoczęcia biegu terminu do wniesienia apelacji, to termin byłby zachowany bez względu na datę jej wniesienia do Sądu drugiej instancji (18 września 2001 r.), czy też przekazania apelacji właściwemu Sądowi pierwszej instancji (24 września 2001 r.). Dlatego można pominąć kwestie związane ze złożeniem pełnomocnictwa przez nowego pełnomocnika po-

wódki (w jakiej dacie to nastąpiło). Sąd Najwyższy podziela pogląd wyrażony w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, że w razie wniesienia apelacji wprost do sądu drugiej instancji, dla oceny zachowania terminu do zaskarżenia, należy traktować apelację jako wniesioną w dacie przekazania jej sądowi pierwszej instancji. Oznacza to, że apelację powódki należałoby uznać za złożoną z przekroczeniem terminu z art. 369 § 1 k.p.c., gdyby przyjąć za początek jego biegu datę doręczenia odpisu wyroku z uzasadnieniem pełnomocnikowi powódki (a ściślej wówczas już byłemu pełnomocnikowi) adwokatowi Janowi P. Trzeba zauważyć, że skuteczność tego doręczenia może być oceniana według daty wysłania przez Sąd odpisu wyroku z uzasadnieniem na adres pełnomocnika powódki (28 sierpnia 2001 r., takiej oceny w istocie dokonał Sąd drugiej instancji) lub według stanu z daty dokonania tego doręczenia. Taki pogląd reprezentuje powódka, słusznie podnosząc, że w tym zakresie decydujące znaczenie należy przypisać wykładni art. 94 § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem wypowiedzenie pełnomocnictwa procesowego przez mocodawcę odnosi skutek prawny w stosunku do sądu z chwilą zawiadomienia go o tym, w stosunku zaś do przeciwnika i innych uczestników - z chwilą doręczenia im tego zawiadomienia przez sąd. Przepis wyraźnie odróżnia więc skuteczność wypowiedzenia pełnomocnictwa w stosunku do sądu, od tej skuteczności wobec przeciwnika lub innych uczestników postępowania. Dlatego stracił na aktualności pogląd wyrażany na tle art. 95 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r., Dz.U. Nr 83, poz. 651 - tekst pierwotny). Według tego przepisu w sprawach z obowiązkowym zastępstwem adwokackim, odwołanie przez stronę lub wypowiedzenie przez adwokata pełnomocnictwa procesowego uzyskuje w stosunku do przeciwnika moc prawną z chwilą, gdy tenże został zawiadomiony za pośrednictwem sądu o ustanowieniu nowego adwokata; w innych sprawach odwołanie lub wypowiedzenie pełnomocnictwa odnosi skutek z chwilą zawiadomienia przeciwnika o wygaśnięciu pełnomocnictwa. W orzecznictwie przyjmowano, że dopóki przeciwnikowi procesowemu nie doręczono zawiadomienia, przewidzianego w tym przepisie, to dotychczasowy pełnomocnik uważany być musi wobec niego i sądu za uprawnionego do wszelkich czynności procesowych w granicach pełnomocnictwa i czynności jego są skuteczne i obowiązujące mocodawcę bez względu na to, czy pełnomocnictwo w stosunku wewnętrznym między pełnomocni-

kiem a mocodawcą już wygasło (orzeczenie SN z dnia 2 stycznia 1936 r., C.I. 1309/35, Zb.Urz. 1936 r., poz. 312; orzeczenie SN z dnia 17 lutego 1938 r., C.II. 2129/37, OSP 1938 nr 5-6, poz. 222 z glosą I. Ziarnieckiego). Aktualne brzmienie art. 94 § 1 k.p.c. przesądza, że skuteczność odwołania pełnomocnictwa wobec sądu występuje w chwili zawiadomienia sądu o wypowiedzeniu pełnomocnictwa. Oznacza to, że sąd powinien traktować jako skuteczne czynności procesowe dotychczasowego (byłego) pełnomocnika strony dokonane przed zawiadomieniem sądu o wypowiedzeniu pełnomocnictwa. Skuteczne są też czynności sądu wobec pełnomocnika (np. doręczenia) dokonane już po wypowiedzeniu pełnomocnictwa, a przed zawiadomieniem sądu o tym wypowiedzeniu. Wypowiedzenie pełnomocnictwa (czynność mocodawcy wobec pełnomocnika) odnosi skutek procesowy względem sądu dopiero z chwilą zawiadomienia go o tym (wcześniej nie ma znaczenia procesowego). Ale też po zawiadomieniu sądu o wypowiedzeniu pełnomocnictwa, sąd nie może uznawać czynności byłego pełnomocnika. Nie może też przyjmować wywołania skutków procesowych swoich czynności wobec dotychczasowego pełnomocnika. Po prostu nie jest on już pełnomocnikiem strony, a skuteczność wypowiedzenia pełnomocnictwa wynika z zawiadomienia sądu. Dlatego też skuteczność czynności procesowych należy oceniać według daty dokonania czynności przez pełnomocnika lub wobec niego. Sąd dokonujący doręczenia pełnomocnikowi strony przed zawiadomieniem o wypowiedzeniu pełnomocnictwa (zarządzenie przewodniczącego, wysłanie odpisu wyroku) postępuje prawidłowo, choćby wypowiedzenie pełnomocnictwa było wcześniejsze. Gdyby doręczenie nastąpiło do rąk takiego byłego pełnomocnika przed zawiadomieniem sądu o wypowiedzeniu pełnomocnictwa, to byłoby prawidłowe i wywołałoby skutek procesowy (art. 133 § 3 w związku z art. 94 § 1 k.p.c.). Jeżeli jednak doręczenie następuje po zawiadomieniu sądu o wypowiedzeniu pełnomocnictwa, to sąd musi traktować je jako dokonane osobie, która nie jest już pełnomocnikiem. Takie doręczenie nie jest już skuteczne i nie powoduje rozpoczęcia biegu terminu do wniesienia apelacji. W tej szczególnej sytuacji sąd musi z urzędu dokonać ponownego doręczenia stronie (ewentualnie nowemu jej pełnomocnikowi, jeżeli zgłosił udział w sprawie), gdyż poprzednio zgłoszony wniosek o doręczenie stronie odpisu wyroku z uzasadnieniem jest skuteczny, a należy go tylko we właściwy sposób zrealizować.

Z tych względów zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu na podstawie art. 386 § 1 w związku z art. 393¹⁸ § 3 i art. 397 § 2 k.p.c.

=====